

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการประจำอำเภอ

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา

Factors Affecting Academic Administration of District Service Units in the

Phayao Special Education Center

วรรณรัตน์ แรกเลี้ยง¹

จารุวรรณ นาคัน²

ปวินท์ เทพคุณหมิมิตต์³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยด้านชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการประจำอำเภอ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา 2) เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการประจำอำเภอ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยด้านชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการประจำอำเภอ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่ปฏิบัติงานที่หน่วยบริการประจำอำเภอ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา จำนวน 25 คน ได้แก่ ข้าราชการ จำนวน 22 คน พนักงานราชการ จำนวน 3 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .998 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ t-test และ One-way ANOVA

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยด้านชุมชน ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการประจำอำเภอ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหาร อยู่ในระดับมากที่สุด ปัจจัยด้านครูผู้สอน อยู่ในระดับมากที่สุด และปัจจัยด้านชุมชน อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. ระดับการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการประจำอำเภอ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหาร อยู่ใน

¹ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก

² อาจารย์ที่ปรึกษา, อาจารย์พิเศษ สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, อาจารย์พิเศษ สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก

ระดับมากที่สุด ปัจจัยด้านครูผู้สอน อยู่ในระดับมากที่สุด และปัจจัยด้านชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุดตามลำดับ

3. ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยด้านชุมชน มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการประจำอำเภอ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ, หน่วยบริการประจำอำเภอ, ศูนย์การศึกษาพิเศษ, การบริหารจัดการศึกษา

ABSTRACT

The purposes of this research were: (1) to examine the levels of administrative factors, teacher factors, and community factors affecting academic administration of district service units in the Phayao Special Education Center; (2) to investigate the level of academic administration of the district service units in the Phayao Special Education Center; and (3) to examine the relationships among administrative factors, teacher factors, community factors, and academic administration of the district service units in the Phayao Special Education Center. The population of this study consisted of 25 teachers and educational personnel working in the district service units of the Phayao Special Education Center, including 22 civil servants and 3 government employees. The sample was selected using purposive sampling. The research instrument used for data collection was a five-point rating scale questionnaire with a reliability coefficient of .998. Data were analyzed using descriptive statistics, including percentage, mean, and standard deviation, as well as inferential statistics, namely the t-test and one-way analysis of variance (ANOVA).

The results of the study revealed that:

1. The overall levels of administrative factors, teacher factors, and community factors affecting academic administration were at the highest level. When considered by individual factors, administrative factors and teacher factors were at the highest level, while community factors were at a high level.
2. The overall level of academic administration of the district service units in the Phayao Special Education Center was at the highest level. When classified by factors, administrative factors and teacher factors were at the highest level, whereas community factors were at a high level.
3. Administrative factors, teacher factors, and community factors were significantly correlated with academic administration of the district service units in the Phayao Special Education Center at the .05 level.

Keywords: factors affecting academic administration, district service units, special education center, educational administration

บทนำ

ภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยีสารสนเทศ การศึกษาถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ มีความสามารถในการปรับตัว และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม เด็กทุกคนจึงควรได้รับสิทธิและโอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม อันเป็นหลักการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งกำหนดให้การจัดการศึกษาต้องมุ่งให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย รวมถึงการดูแลและพัฒนาเด็กเล็กก่อนเข้าสู่ระบบการศึกษาอย่างเหมาะสม จากหลักการดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าคนพิการควรได้รับการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป โดยการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพถือเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา (วรพล เจริญวัย, 2561)

สำหรับการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหน่วยงานสำคัญที่มีบทบาทในการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้แก่คนพิการให้ได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับศักยภาพของแต่ละบุคคล อย่างไรก็ตาม จากสภาพปัญหาด้านภูมิศาสตร์ การเดินทาง ฐานะทางเศรษฐกิจ และลักษณะความพิการ ส่งผลให้เด็กพิการจำนวนมากไม่สามารถเข้าถึงบริการทางการศึกษาได้อย่างทั่วถึง สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษจึงได้จัดตั้งหน่วยบริการประจำอำเภอ เพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาให้เด็กพิการสามารถเข้าถึงบริการได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และมีคุณภาพ โดยไม่จำเป็นต้องเดินทางมารับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด ซึ่งภารกิจการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปนั้น งานด้านวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา เนื่องจากเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) ซึ่งจุดมุ่งหมายสูงสุดคือการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ (รังสิรัตน์ โกสัยยะ, 2561)

จากสภาพการณ์ปัจจุบันมีผู้วิจัยหลายท่านได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการและเพื่อนำเป็นข้อมูลในการสร้างคุณภาพขององค์กรให้มีประสิทธิผล พบว่า การบริหารงานวิชาการมีปัญหายังมีข้อจำกัดในหลายมิติ ทั้งด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาครู สื่อและแหล่งเรียนรู้ การนิเทศติดตาม และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งล้วนส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการและความสำเร็จในการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนอย่างเต็มตามศักยภาพ (นงนุช อินทรโคกสูง ทินกร ช่อพงษ์และเยาวเรศ ภักดีจิตร, 2565, 238-239)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่าความสำคัญของงานวิชาการมีผลทำให้สถานศึกษาเป็นสถานศึกษาที่มีความก้าวหน้าและประสิทธิภาพมากขึ้นนั้นขึ้นอยู่กับบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาบริหารจัดการโดยนำปัจจัยเหล่านี้มาพัฒนาคุณภาพ

การศึกษาจึงมีความสนใจ ที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการประจำอำเภอ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา อันจะเกิดประโยชน์ต่อผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานวิชาการ และการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยด้านชุมชน ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการประจำอำเภอ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการประจำอำเภอ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยด้านชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการประจำอำเภอ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่หน่วยบริการประจำอำเภอ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา จำนวน 25 คน ได้แก่ ข้าราชการ จำนวน 22 คน พนักงานราชการ จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) โดยมีข้อมูล 3 ตอน ได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ ของหน่วยบริการประจำอำเภอ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา จำนวน 3 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านผู้บริหาร 2) ปัจจัยด้านครูผู้สอน 3) ปัจจัยด้านชุมชน และระดับการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการประจำอำเภอ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล ผู้วิจัยนำข้อมูลมาประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้วิธีทางสถิติที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ในด้านเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการประจำอำเภอ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจำนวน 3 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านผู้บริหาร 2) ปัจจัยด้านครูผู้สอน 3) ปัจจัยด้านชุมชน โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เปรียบเทียบเกณฑ์และแปลความหมายแต่ละระดับ

ผลการวิจัย

1. ระดับปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยด้านชุมชน ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการประจำอำเภอ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหาร อยู่ในระดับมากที่สุด ปัจจัยด้านครูผู้สอน อยู่ในระดับมากที่สุด และปัจจัยด้านชุมชน อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ
2. ระดับการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการประจำอำเภอ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหาร อยู่ในระดับมากที่สุด ปัจจัยด้านครูผู้สอน อยู่ในระดับมากที่สุด และปัจจัยด้านชุมชน อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ
3. ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยด้านชุมชน มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการประจำอำเภอ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการประจำอำเภอ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยด้านชุมชน ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการประจำอำเภอ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหาร อยู่ในระดับมากที่สุด ปัจจัยด้านครูผู้สอน อยู่ในระดับมากที่สุด และปัจจัยด้านชุมชน อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปราย ดังนี้

- 1.1 ปัจจัยด้านผู้บริหาร พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีรายด้านที่ได้รับค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการส่งเสริมการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และ ด้านการส่งเสริมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา สะท้อนให้เห็นว่า บทบาทของผู้บริหารมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อคุณภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยเฉพาะในบริบทของศูนย์การศึกษาพิเศษ ซึ่งต้องการความเอาใจใส่ด้านการออกแบบสภาพแวดล้อมและสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเฉพาะด้าน ผลลัพธ์ดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่า ผู้บริหารเป็นกลไกหลักในการกำหนดทิศทางและมาตรฐานคุณภาพของงานวิชาการ ทั้งในด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และการกำกับดูแลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องกับบริบทผู้เรียนและนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด การที่ผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจ และภาวะผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็ง ส่งผลให้การดำเนินงานทางวิชาการของสถานศึกษามีทิศทางที่ชัดเจน และสามารถพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ ผลการวิจัยนี้

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชไมพร ธัญญา (2562) ซึ่งพบว่า ปัจจัยด้านการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่มที่ 5 อยู่ในระดับมาก และรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือด้านผู้บริหาร แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการผลักดันคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา นอกจากนี้ ยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ บรรณวิทย์ กิตก้อง (2566) พบว่า ปัจจัยการบริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 จังหวัดพิษณุโลก ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือปัจจัยด้านผู้บริหารเช่นเดียวกัน สะท้อนถึงรูปแบบที่ชัดเจนว่า บทบาทและภาวะผู้นำของผู้บริหารมีผลต่อคุณภาพการบริหารงานวิชาการของศูนย์การศึกษาพิเศษในหลายพื้นที่

1.2 ปัจจัยด้านครูผู้สอน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด เป็นลำดับรองลงมาจากปัจจัยด้านผู้บริหาร โดยรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการพัฒนาวิชาชีพ สะท้อนให้เห็นว่าครูผู้สอนมีความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านองค์ความรู้ ทักษะการจัดการเรียนรู้ และความสามารถในการออกแบบสื่อหรือกิจกรรมให้เหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ผลการวิจัยนี้สามารถอธิบายได้ในเชิงทฤษฎีว่า การพัฒนาวิชาชีพครูเป็นองค์ประกอบสำคัญของคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ครูที่มีโอกาสเข้าร่วมอบรม สัมมนา และชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) จะสามารถปรับปรุงวิธีการสอนตามแนวทางปัจจุบัน เช่น การเรียนรู้เชิงรุก การใช้สื่อเทคโนโลยี การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้เรียน และการวางแผนการสอนแบบรายบุคคล (Individualized Educational Plan: IEP) ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษที่ครูให้ความสำคัญกับการพัฒนาวิชาชีพซึ่งทั้งหมดนี้ส่งผลต่อคุณภาพของการจัดการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องงานวิจัยของ ชไมพร ธัญญา (2562) พบว่า ครูในโรงเรียนเฉพาะความพิการมีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพอย่างต่อเนื่องและมีผลต่อคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา และงานวิจัยของ บรรณวิทย์ กิตก้อง (2566) ระบุว่า ปัจจัยด้านครูผู้สอน โดยเฉพาะด้านความรู้ ความสามารถ และการพัฒนาวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ในศูนย์การศึกษาพิเศษ ดังนั้น ผลการวิจัยในครั้งนี้จึงแสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านครูผู้สอน โดยเฉพาะด้านการพัฒนาวิชาชีพ เป็นปัจจัยสำคัญที่ขับเคลื่อนคุณภาพการบริหารงานวิชาการของศูนย์การศึกษาพิเศษ ครูที่มีความพร้อมทั้งด้านความรู้และทักษะจะสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมและเต็มศักยภาพ

1.3 ปัจจัยด้านชุมชน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด แต่เป็น อันดับสุดท้าย เมื่อเทียบกับปัจจัยด้านผู้บริหารและครูผู้สอน ทั้งนี้ รายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากัน ได้แก่ ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายในการจัดการศึกษา และ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน ผลดังกล่าวสะท้อนว่า แม้ชุมชนจะมีบทบาทในการสนับสนุนและมีส่วนร่วมกับการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ แต่ระดับความเข้มแข็งของบทบาทนั้นยังมีความจำกัดเมื่อเทียบกับบทบาทของผู้บริหารและครูผู้สอน ซึ่งเป็นกลไกหลักในระบบการบริหารงานวิชาการ การที่ชุมชนมีส่วนร่วมสูงในสองมิตินี้ อาจเนื่องมาจากความตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการศึกษา โดยเฉพาะบทบาทของครอบครัว

และชุมชนในการสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนกลุ่มความต้องการจำเป็นพิเศษ ทั้งในด้านการให้ข้อมูล การร่วมกิจกรรม และการส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ที่บ้าน ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพิมลพรรณ สว่างสิงขร (2566) ที่พบว่า ปัจจัยด้านความร่วมมือของผู้ปกครองและชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการบริหารงานวิชาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่มีน้ำหนักความสำคัญน้อยกว่าปัจจัยด้านผู้บริหาร ครูผู้สอน และงบประมาณ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชุมชนมีบทบาทสนับสนุนที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน แต่ยังไม่ใช่ว่าปัจจัยหลักในการกำหนดคุณภาพการบริหารงานวิชาการ นอกจากนี้ ผลวิจัยยัง สอดคล้องกับงานของ

ไข่มพร ธิอ้าย (2562) ที่รายงานไว้ว่า ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชนเป็นปัจจัยที่มีระดับความสำคัญต่ำที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับปัจจัยด้านผู้บริหาร ครู งบประมาณ และสื่ออุปกรณ์ สะท้อนให้เห็นรูปแบบเดียวกับผลการวิจัยครั้งนี้ กล่าวคือ แม้ชุมชนมีส่วนร่วมและมีบทบาทสนับสนุน แต่ยังไม่ถือเป็นปัจจัยที่ส่งผลอย่างเด่นชัดต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเฉพาะความพิการหรือศูนย์การศึกษาพิเศษ

2. การบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการประจำอำเภอ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา พบว่า การบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการประจำอำเภอ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) งานบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (EI) และเตรียมความพร้อม 2) งานส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนรวม 3) งานส่งเสริม สนับสนุนการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยครอบครัว และชุมชน 4) งานวัดผลและประเมินผล 5) งานสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งภาพรวมและรายด้าน สะท้อนว่าหน่วยบริการประจำอำเภอสามารถดำเนินงานด้านวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อภารกิจของศูนย์การศึกษาพิเศษอย่างรอบด้าน เนื่องจากหน่วยบริการประจำอำเภอมีระบบการบริหารจัดการที่ชัดเจน มีการกำกับ ติดตาม และสนับสนุนการดำเนินงานตามภารกิจหลักของศูนย์การศึกษาพิเศษอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะด้านงานบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม งานจัดการเรียนรวม และงานฟื้นฟูสมรรถภาพ ซึ่งเป็นการกิจสำคัญที่ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของฟาติฮะห์ บินแวนะยิ (2565) พบว่า หน่วยบริการการศึกษาพิเศษมีความเข้มแข็งในการดำเนินงานด้านบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและการสนับสนุนครอบครัว ทำให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนภรณ์ กังสันเทียะ (2566) พบว่า การบริหารงานวิชาการของศูนย์การศึกษาพิเศษอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยเฉพาะด้านการจัดการเรียนรวมและการประเมินผลผู้เรียน เนื่องจากบุคลากรมีความเข้าใจในแนวคิดการศึกษาพิเศษและได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บรรณวิทย์ กิตก้อง (2566) พบว่าศูนย์การศึกษาพิเศษมีการดำเนินงานด้านสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก และบริการทางการศึกษาที่รองรับความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียนได้ดี ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ ผลการวิจัยในประเด็นการบริหารงานวิชาการชี้ให้เห็นว่า หน่วยบริการประจำอำเภอของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา มีความพร้อมและมีศักยภาพด้านการจัดการศึกษาพิเศษอย่างรอบด้าน ซึ่งเป็นผลมาจากการสนับสนุนจากผู้บริหาร

ความเชี่ยวชาญของครูผู้สอน การประสานงานกับครอบครัวและชุมชน และการจัดสรรทรัพยากร และสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม ส่งผลให้การดำเนินงานในทุกมิติมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับเป้าหมาย การศึกษาพิเศษในปัจจุบัน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยด้านชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของหน่วยบริการประจำอำเภอ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา พบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยด้านชุมชน มีความสัมพันธ์กับการบริหารงาน วิชาการของหน่วยบริการประจำอำเภอ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าการที่ปัจจัยทั้งสามมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญสามารถอธิบายได้ว่า การบริหารงานวิชาการของศูนย์การศึกษาพิเศษเป็นงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือของหลายภาคส่วนผู้บริหาร เป็นผู้กำหนดทิศทาง นโยบาย และสนับสนุนทรัพยากรครูผู้สอน เป็นผู้ปฏิบัติและแปลงนโยบายไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ชุมชนและผู้ปกครอง เป็นเครือข่ายสนับสนุนที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งในและนอกสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชไมพร

ธิดาย (2562) พบว่าปัจจัยด้านผู้บริหาร ครูผู้สอน และความร่วมมือของผู้ปกครอง-ชุมชน มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเฉพาะความพิการ โดยชี้ให้เห็นว่าการบริหารงานด้านวิชาการต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมลพรรณ สว่างสิงขร (2566) รายงานว่าปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชนมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการ แม้จะมีน้ำหนักน้อยกว่าปัจจัยด้านผู้บริหารและครูผู้สอน แต่ยังคงเป็นองค์ประกอบสำคัญในระบบการศึกษาพิเศษ สอดคล้องกับงานวิจัยของ บรรณวิทย์ กิตติ้อง (2566) พบว่า การบริหารศูนย์การศึกษาพิเศษที่มีประสิทธิภาพเกิดจากความร่วมมือของผู้บริหาร ครู ชุมชน และหน่วยงานท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ชี้ว่าปัจจัยทั้งสามมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูศักดิ์ ศิริเชียงใหม่ (2563) รายงานว่าคุณภาพการบริหารงานวิชาการของศูนย์การศึกษาพิเศษขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของผู้บริหาร ความสามารถของครูผู้สอน และการสนับสนุนจากชุมชน ซึ่งทั้งหมดมีผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างเป็นองค์รวม

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

- 1.1 ผู้บริหารควรเสริมสร้างบทบาทภาวะผู้นำทางวิชาการอย่างเป็นระบบ
- 1.2 ควรพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง
- 1.3 ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น
- 1.4 ควรพัฒนาระบบการบริหารงานวิชาการให้เป็นรูปแบบมาตรฐานเดียวกันสำหรับทุกหน่วยบริการประจำอำเภอ

1.5 ควรนำผลวิจัยไปใช้ในการวางแผนกลยุทธ์ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด

พะเยา

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบระหว่างศูนย์การศึกษาพิเศษในหลายจังหวัด

2.2 ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้มีจำนวนมากและหลากหลาย

2.3 ควรนำผลวิจัยไปใช้ในการวางแผนกลยุทธ์ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด

พะเยา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา. เข้าถึงได้จาก <http://backoffice.onec.go.th/uploaded/Category/Laws/RuleMetDistEdMnt2550-02-12-2010.pdf>
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2553 (ฉบับที่ 3). กรุงเทพฯ: บริษัท สยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.
- นงนุช อินทรโคกสูง, ทินกร ชอัมพงษ์ และเยาวเรศ รักดีจิตร. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์. พุทธศัศตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา).มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์.
- รังสิรัตน์ โกสียะ. (2561). ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดยะลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- วรพล เจริญวัย. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา, 2561
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.